

Fiskeri

Der findes to typer fiskeri i Thy: Fjordfiskeri og havfiskeri

Fjordfiskeri

Efter vikingetiden mistede Limfjorden forbindelsen med havet og blev en kæmpemæssig brakvandsfjord. Den var på det nærmeste delt op i to områder med Løgstør som skillepunkt. I den østlige del var vandet mere salt, og her dominerede sildefiskeriet. Mod vest blev der fanget ferskvandsfisk som helt, aborre, gedde og brasen. Selv om der var ål i hele fjorden, så var ålefiskeriet alfa og omega i den vestlige del.

Da havet i 1825 brød ind i fjorden, ødelagde saltvandet mange brakvandsfisk. Mange fiskearter forsvandt fra fjordens bredninger, mens ål og ørred tilpassede sig de nye forhold. Fattigdom blev en følge for dem, hvis eksistens var knyttet til de tidligere fiskearter.

Før 1825 drev man fiskeri fra små, fladbundede både langs de sivbevoksede kyster. Efter havets gennembrud forsvandt sivene, og de nye fiskearter som rødspætter og torsk måtte tages på de åbne bredninger med uroligt farvand. Det førte til udviklingen af en ny bådtype, sjægten, som de lokale fiskere skabte. Sjægten var en klinkbygget sejlbåd med lang køl, så der var plads til at trække voddet ind over siden. For at holde båden i ro under arbejdet kunne masten lægges ned. Da motorbådene vandt frem i 1900-tallet, blev sjægten efterhånden udkonkurreret.

Det fik stor betydning for fiskeriet, at Jens Væver fra Salling i 1848 opfandt snurrevoddet. Betegnelsen kommer af, at voddet "snurres" eller trækkes rundt om en bøjle.

I 1852 begyndte man at skrabe østers i Limfjorden, og Nykøbing blev hjemsted for et stort østerskompagni. I dag skrabes der muslinge i fjorden, mens erhvervsfiskeriet er ophørt. I perioder har der heller ingen fisk været at fange, og en stående diskussion har været, om det først og fremmest skyldes muslingskraberne eller forurening fra industri og landbrug.

Havfiskeri

Havfiskeri som et hovederhverv opstod ret sent. Selv om man i oldtiden har hentet fisk i havet, så var det først i 16-1700-årene, der opstod små fiskerlejer. På vestkysten skete det først i Thy, hvor der i Agger var omtrent 100 familier, der levede af fiskeri i 1802. Men så udviklede der sig også en stærk standsbevidsthed i 1800-tallet. En virkelig havfisker udførte ikke gerne almindeligt bondearbejde, selv om han måske havde lidt sandet jord, en ko og nogle får. Den side af sagen måtte kone og børn tage sig af.

Først med samfundets begyndende mekanisering midt i 1800-tallet fik havfiskeriet et opsving. Og selv da gik det langsomt. Mens andre lande omkring Nordsøen fiskede ude på bankerne, måtte de danske fiskere holde sig til kysten, fordi der ikke eksisterede naturlige havne til store, søgående både. Det vigtigste fiskeri var efter torsk og kuller, et såkaldt bakkefiskeri, hvor fangstlinen var rinket op på en træbakke. Et sådant fiskeri gav nok at bestille til hele familien. Krogene skulle forsynes med madding og arrangeres på bakkerne, og efter fiskeriet skulle krogene redes ud og hænges til tørre.

I 1870'erne og 80'erne indførte man brugen af snurrevodet fra Limfjorden, og samtidigt forbedrede jernbaneforbindelserne afsætningsmulighederne. Nu blev det muligt at transportere nedisede ferske fisk over store afstande. De gamle, åbne havbåde blev afløst af sejlførende dæksbåde, kuttere, som kunne gå længere til havs og fiske flere dage ad gangen. Den første dæksbåd med motor blev taget i brug i 1901.

Bådene blev dog fortsat trukket op på den åbne strand. Her lå også skure til fiskernes udstyr, mens beboelseshusene lå længere inde i land, i læ bag klitterne. Det mest belastende for fiskerne var at skubbe båden ud i vandet ved at stemme ryggen mod bådens sider. Når båden skulle hales op, brugte de et hånddrevet ophalingsspil. Men i 1940 opfandt Claus Sørensen fra Esbjerg et motorspil, som også kunne trække bådene ud via et sindrigt wire-system, der var forankret på havbunden. Kystfiskeriet fik således en glansperiode med mange nye spilhuse og større kystbåde.

Kystfiskeriet kunne dog ikke i længden klare konkurrencen fra havnene. Frederikshavn fik en havn allerede i 1805, og her udvikledes den første generation af havgående fiskefartøjer i Danmark i sidste del af 1800-tallet. Skagen fik havn i begyndelsen af 1900-tallet og Hirtshals i 1930. Da Hanstholm i 1967 åbnede sin fiskerihavn, trak den mange kystfiskere til sig. Enkelte steder som f.eks. i Vorupør er der dog fortsat kystfiskeri.

Svend Sørensen